

A Guide to Survivors of Domestic Violence

A Domestic Violence Handbook#
Written & Published by

Womens
Rights
Foundation

ሰሌዳ ናይ ትሕዝቶታት

Introduction	7
UNDERSTANDING DOMESTIC VIOLENCE	10
1. What is Domestic Violence?	10
2. Who can be a victim of Domestic Violence?	11
3. What steps can I take if I am a victim of Domestic Violence? 12	
4. Am I being stalked?	13
5. If I leave the matrimonial home will I lose any rights?	14
6. Should I report my aggressor to the police?	14
7. What can I expect after I file a report with the police?	15
8. Can I withdraw the report made to the police?	16
9. Following my report, can the police provide me with protective measures?	16
CRIMINAL COURT AND CIVIL COURT	16
1. Can I be issued with a protection order?	17
2. What does the protection order contain and how long is it valid for?	18
GOING TO THE CRIMINAL COURT	20
1. What are my rights during court proceedings?	21
2. What can I do to help prove my case in court?	22
3. Do I have to testify against him?	23
4. Will my children have to testify?	23
GOING TO THE FAMILY COURT	25
1. Do I have to go through mediation proceedings if I am a survivor of domestic violence?	25
2. Can I ask the court to order my aggressor to vacate the home that we share together?	25
3. Can the court award me with full care and custody of my children?	26

**4. Can I ask for maintenance both for myself and the children?
26**

**5. Will the abusive parent of my children have access to
them? 26**

**COMPENSATION FOR PEOPLE WHO HAVE BEEN SUBJECTED
TO DOMESTIC VIOLENCE..... 27**

Women's Rights Foundation (ውድብ መሰላት ደቀንስትዮ) ንደቀንስትዮ ሓበሬታ፡ ትምህርቲ ከህብን ከምኡ ድማ ንደቀንስትዮ ብዛዕባ ሕጋዊ መሰላትን ስልጣን ንምሃብን ብተወፋይነት ይሰርሕ። ነዚ በዘም ዝስዕቡ መንገድታት ይግበሮም፡

- ንደቀንስትዮ ናጻ፡ ምስጢራዊ ናይ ሕጋዊ ምኽሪ ብብቐዓት ጠበቓታት ብምቕራብ
- ብመገዲ ናይ ሓበሬታ ኣኼባታትን ስልጠናን ንደቀንስትዮ ን ሕጋዊ መሰላትን ክርድእኡምን ካብኡ ከምዝጥቀማን ብምግባር
- ናይ ደቀንስትዮ መሰላት ይሕለዉ ምክሃልዎም ንምርግጋጽ ይዕልም ነዚእም ከኣ ብመገዲ ናይ ፖሊሲን ሕግን ጽገና፡ ብምዕባይ ንቕሓትን ከምኡ ድማ ንውልቀሰባትን ውድባትን ስልጠና ብምሃብ ንምትግባሩ ይሰርሕ።

Women's Rights Foundation, 203, Vincenti Building, Old Bakery Street Valletta, VLT 1445
ኢሜይል፡-info@wrf.org.mt
መርበብ ሓበሬታ፡-www.wrf.org.mt

ናይ ኣይንሕተትን ምልክታ፡ እቲ መምርሒ ንዘቤታዊ ጎነጽ ኣብ ማልታ ተኸቲሉ መሰረታዊ ሓፈሻዊ መግለጺ ናይ መሰላት፡ ሕግታት፡ መሰርሕን ኣገባባትን የቐርብ። እዚ መምርሒ እዚ ንዕላማታት ሓበሬታ ጥራይ እዩ ሕጋዊ ምኽሪ ከኣ ኣይኮነን። እቲ ኣብዚ መምርሒ እዚ ተሓቕኑዎ ዘሎ ሓበሬታ ንሰነ 2018 ቅኑዕ እዩ። Women's Rights Foundation (ውድብ መሰላት ደቀንስትዮ) ንዝኾነ ምምርኳስ ኣብ ኣብዚ መምርሒ እዚ ቀሪቡ ዘሎ ሕጋዊ ሓበሬታ ሓላፍነት ክቐበል ኣይክእልንዩ።

ክሎም መሰላት ዝተሓለዉ እዮም። ዝኾነ ክፋል ናይዚ ሕትመትዚ ኣቐዲምካ ካብቲ Women's Rights Foundation (ውድብ መሰላት ደቀንስትዮ) ፍቓድ ከይረኽብካ ክባዛሕ፡ ኣብ ስርዓተ ዳግም-መርከቢ ክኸዘን ወይ ብዝኾነ መልክዕ ወይ ዝኾነ ኣገባብ ክሰጋገርን ኣይክእልን እዩ።

ምስጋናታት

እዚ መጽሓፍ ሓበሬታ'ዚ በቲ Small Initiative Support Scheme (ናይ ንእሽቶ ተበግሶ ውጥን ደገፍ), Agreement Number (ቍጽሪ ውዕል) 37/2017 ዝተመወለ እዩ።

ፍሉይ ምስጋና ንDr. Lara Dimitrijevic, Dr. Stephanie Caruana, Dr. Rebecca Muscat, Dr. Kirk Brinciau, Dr. Ruth Ellul ከምኡ'ውን Dr. Penelope Vassallo ነቲ መጽሓፍ ሓበሬታ ብምጽሓፎም፡ ንRose Sciberras ንእኡ ናብ ቋንቋ ማልታ ብምትርጓማ ከምኡ ደማ ንProteus Marketing & IT Solutions Ltd. ኣብቲ ገበር መጽሓፍ ብዝገበርዎ ናይ ንድፊ ስራሕ።

Women's Rights Foundation (ውድብ መሰላት ደቀንስትዮ) ንክሎም እቶም ነዚ ሕትመት እዚ ደገፍ ኣበርክቶን ዝገበሩ ዘለዎ ምስጋና ይገልጽ ንVictim Support Unit (Malta Police Force) (ኣሃዱ ደገፍ ግዳይ (ሓይሊ ፖሊስ ማልታ)), Agenzija Appogg, Dar Merhba Bik, SOAR ዘጠቓለለ ከምኡ'ውን ነቲ Commission for the Voluntary Sector (ኮምሽን ንወለንታዊ ጽላት) ነዚ ፕሮጀክት'ዚ ስለዝሸለመና።

መጻሕፍት

እቲ መጽሓፍ ሓበሬታ ነቶም ዘቤታዊ ጎነጽ ዘሕለፉ ሰባት ሓበሬታን ደገፍን ዘቐርብ እዩ። ንሱ ነቶም አቕምቲ ባእታታት ዘቤታዊ ጎነጽ ይገልጽን ከምኡ ድማ ንሱ ናይ ርእሰ-ሓገዝ መምርሒ ኮይኑ ንዘለውኹም ሕጋዊ መሰላትን ካብቲ ስርዓተ ሕገ ከኣ ከመይ ገይርኩም ሓገዝ ክትረኽቡ ከምትኸእሉን ዝገልጽ እዩ። እዚ መምርሒ እዚ ነቶም ዝተፈላለዩ መድረኻት ናይቲ ሕጋዊ መስርሕ፡ ካብቲ ነቲ ፍጻመ ናብ ፖሊስ ንምሕባር ዝተወሰነሉ ነጥቢ፡ ብመስርሕ ቤት-ፍርዲ ኣቢሉ ክሳብ ናይ መወዳእታ ፍርድን ሲቪላዊ ክስን እውን ዝገልጽ እዩ።

እቲ *Domestic Violence Handbook* (መጽሓፍ ሓበሬታ ናይ ዘቤታዊ ጎነጽ) ናብዞም ዝሰዕቡ ክፋላት ዝተመቐለ እዩ።

1. ምርዳእ እቶም አቕምቲ ባእታታት ናይ ዘቤታዊ ጎነጽ እንታይ ምዃኖም ከምኡውን እንተድኣ ንስካ ግዳይ ናይ ጎነጽ ከምዝኾንካ ትሓስብ ኮይንካ ክውሰድ ዝኸእል ዝኾነ ስጉምቲ።

2. እቲ ዝተፈላለዩ ተራ ኣብ መንጎ እቲ Criminal Court (ገበናዊ ቤት-ፍርድን) ከምኡ ድማ እቲ Family Court (ስድራ-ቤታዊ ቤት-ፍርድን)። እዚ ክፋል'ዚ ነቶም ዝተፈላለዩ ናይ ክውሰዱ ዝኸእሉ ናይ ሓለዎ/ምክልኻል ስጉምትታትውን ይድህስስ።

3. ናይ መኣረሚታት ካሕሳ ንግዳያት ዘቤታዊ ጎነጽ።

ዘቤታዊ ጎነጽ ካብ ኣብ ደቅተባዕትዮ ንሓዕሊ ብብዝሒ ንደቀንስትዮ ይጸሉ፡ ዕድሚኣን፡ ጾትኣን፡ ዘርኣን፡ ዓሌተን ከምኡውን ስንክልንኣን ብዘየገድስ፡ ብመሰረት ናይ FRA ጸብጻብ (2014) 1 ካብ 4 ደቀንስትዮ ግዳይ ናይ ጎነጽ እያ ከምኡ ድማ ክሳብ 15 ዓመት ዕድመ ዘለዎ ኣዋልድ ገለ መልክዕ ናይ ወሲባዊ መጥቓዕቲ በጺሕውን ከምዝፈልጥ ኣቢረን።

በዚ ምኽንያት፡ ኣብዚ መጽሓፍ ሓበሬታ'ዚ፡ ነቲ ፈጻሚ ናይ ዘቤታዊ ጎንጽ ከም 'ንሱ'፣ ነታ ግዳይ ዘቤታዊ ጎንጽ ከኣ ከም 'ንሳ' ገይርና ክንጠቕሶም ኢና። ይኹን እምበር፡ እቲ ኣብዚ መጽሓፍ ሓበሬታ'ዚ ዘሎ ሓበሬታ ዘቤታዊ ጎንጽ ንዘሕልፉ ደቅተባዕትዮ ብማዕረ ዝውክል እዩ። ነፍስ ወከፍ ግዳይ ዘቤታዊ ጎንጽ ዝኾነት ሰብ ሕጋዊ ሓገዝ ናይ ምርካብ መሰል ኣለዎ።

ኣብ ኣየናይ መድረኽ ናይቲ ሕጋዊ መስርሕ ኣለና ብምምርካብ ነቲ 'ክሱስ' ዝብል ቃል ነቲ ፈጻሚ ክንጥቀም ኢና ከምኡ ድማ እቶም 'ከሳሲት'፡ 'ግዳይ' ወይ 'ዘሕለፊት' ዝብሉ ቃላት ነታ ዘቤታዊ ጎንጽ ዘሕለፊት ሰብ ክንጥቀም ኢና።

ዘቤታዊ ጎንጽ ብንሰኪ ምስኡ ፍቕራዊ ዝምድና ዘለኪ ወይ ዝነበረኪ ሰብ ክፍጸም ይኽእል። እዚ ብመልክዕ ኣካላዊ ወይ ወሲባዊ ጎንጽ ወይ ስምዒታዊ ግፍዒ ክኸውን ይኽእል። እዚ ብሓደ ኣባል ካብ ስድራኺ ክፍጸም ይኽእል፡ ኣብ ልዕሊ ቆልዑን ኣብ ልዕሊ ዓባይትን ብማዕረ።

ዝኾነ ሰብ ንዝኾነ ሰብ ከፈራርሖ፡ ከህድድ፡ ከጎድእ፡ ክጸርፍ ወይ ክቆጸር መሰል ዮብሉን። እዚ ኣንጻር ሕጊ እዩ። እቲ ሕግን እቲ ስርዓተ ሕግን ንኸከላኸለልኪ ድሉው እዩ። ሓበሬታ ብዛዕባ ዘለዉ ኣገልግሎታት፡ ሓደስቲ ሓበሬታታት ናይ ምሕባርክን ብትርድእዮ ቋንቋ ንኸውሃበኪ መሰል ኣለኪ ከምኡውን ምርካብ ሓደስቲ ሓበሬታታት ናይ ዝኾነ ዝተወሰደ ገበናዊ ሕጋዊ መስርሕ።

እቲ ስርዓተ ሕጊ ኣደናጋርን ዘፍርሖ ዝመስልን ክኸውን ይኽእልዮ ነቲ ዘድልዮኪ ሓገዝ ንምድላይ ዘየክትተባብዒ እውን ትኽእሊ። ናብ ቤት-ፍርዲ ምኽድ ግዜ፡ ጸዓትን ዓቕልን ክወስድ ይኽእል።

ናይዚ መጽሓፍ ሓበሬታ'ዚ ዕላማ ብዛዕባ'ቲ ስርዓተ ሕጊ ሓበሬታ ኣብ ምሃብ ንምሕጋዝን ሓፈሻዊ መግለጺ ብዛዕባ ሕጋዊ መሰላትኪ ንምሃብን እዩ።

ምርዳእ ዘቤታዊ ጎነጽ

1. ዘቤታዊ ጎነጽ እንታይ እዩ፡

ዘቤታዊ ጎነጽ ብዙሕ መልካማት ከወሲድ ይኸእል፡ ንኣካላዊ፡ ስነ-አእምሮአዊ፡ ወሲባውን ገንዘባውን/ፊናንሳውን ግፍዒ/ዓመጽ ዘጠቓለለ፡፡ ኣብ ርእሲ እዚ፡ ንሱ ብኸልቲኡ ብተግባርን ከይገበርካ ብምትራፍን ክፍጸም ይኸእል፡፡ እቲ ግፍዒ ንምህራም፡ ምቅጻል፡ ወሲባዊ ግፍዒ፡ ናይ ኣፍ ጸርፍታት፡ ምፍርራሃት፡ ዘይተረጋገጹ ክስታት ዝሙት፡ ማሕበራዊ ምንጻል፡ ብሰላሕታ ምቕራብ፡ ገንዘባዊ ቍጽጽር ዝኣመሰሉ ክጠቓልል ይኸእል፡፡ እዚ ውሑድ ኣብነታት እዩ፡፡ ከምዚ ዝኣመሰለ ግፍዒ ቀጻሊ ዝግበር ክኸውን ይኸእል፡ ወይ ከኣ ሓሓሊፎም ዘጋጥሙ ክኾኑ ይኸእሉ፡፡

እቲ Gender Based Violence and Domestic Violence Act (ሕጊ ናይ ጾታ-ዝመሰረቱ ጎነጽን ዘቤታዊ ጎነጽን) ንዘቤታዊ ጎነጽ ብኸምዚ ዝስዕብ ይገልጻ፡

'ክለም ተግባራትን ከይገበርካ ምትራፍን ንኣፋዊ፡ ኣካላዊ፡ ወሲባዊ፡ ስነ-አእምሮአዊ ወይ ቍጠባዊ ጎነጽ ዘተቓለለ ኮይኑ ኣካላዊ ክምኡ ድማ፡ ወይ ምራላዊ ጉድኣት ወይ ሰቅያት ዘስዕብ፡ ንምፍርራሓት ናይ ንከምዚኣም ዝኣመሰሉ ተግባራት ወይ ከይገበርካ ዘጠቓለለ፡ ምግዳድ፡ ወይ ናይ ሃውሪ ምኽልካል ናጽነት፡ ኣብ ውሽጢ እቲ ስድራቤት ወይ ዘቤታዊ ኣሃዱ ዝኸሰቱ፡ እቲ ፈጻማይ ምስታ ግዳይ ብሓደ ዝቕመጥ ድዩ ዘይቕመጥ ብዘየገድሰ፡ ከምኡ ድማ ኣብ ውሽጢ እቲ ስድራቤት ወይ ዘቤታዊ ኣሃዱ ንዘጋጥም ጎነጽ ንዝሰዘቡ ቆልዑ ክጠቓልል እዩ'

እዚ ዝስዕብ ንሰኺ ወይ ንሰኺ ትፈልጥዮ ሰብ ትግፋዕ እንተልዩ ንምውሳን ክሕግዘኪ ዝኸእል መቆጻጻሪ ዝርዝር እዩ፡፡

መጻምድኺ ከምዚ ዝስዕብ ይገብር ድዩ፡

- ቀጻሊ ንኣኺን ንግቕምታትክን ይነቅፍ ድዩ፡
- ኣመና-ተኸላኻሊ ዝኾነ ባህሪ የርኢ ድዩ ወይ ኣመና ይቐንእ ድዩ፡

- ንኣኺ፡ ንደቅኺ፡ ንናይ ገዛ ፍቱዎት እንስሳታትኪ፡ ኣባላት ስድራቤትኪ፡ መሓዙትኪ ወይ ንገዛእ ርእሱ ንኸጎድእ የፈራርሖ ድዩ፤
- ንስድራቤትኪ ወይ መሓዙትኪ ካብ ምርኣይ ወይ ስራሕ ካብ ምርካብ ይገትኣኪ ድዩ፤
- ሃንደበት ይሓርቕ ወይ ነድሩ ምቑጽጻር ይስእን ድዩ፤
- ናብ ሕሳባት ባንክ፡ ናይ ለቓሕ ካርድታት ምእታው ይከልኣኪ ድዩ፤ ወይ ንኹሉ ገንዘብ ይቆጸጸርን ንኣኺ ከኣ ንተጥፍእዮ ገንዘብ ጸብጸብ ክትህቢ የገድደኪ ድዩ፤
- ንኣኺ ወይ ንደቅኺ ንምቑጽጻር ምፍርራሕ ወይ ምዘመዛ ይጥቀም ድዩ፤
- ይሃርመኪ፡ የጉስጠኪ፡ ይቐልዓኪ፡ ይንውንወኪ፡ ይሓንቀኪ ወይ ይነኽሰኪ ድዩ፤
- ናብ ዝደለኸዮ ካብ ምኻድ፡ ኣብ ዝደለኸዮ እዋን ኣብ ምኻድ፡ ከምኡ ድማ ምስዝደለኸይዮ ሰብ ካብ ምኻድ ይገትኣኪ ድዩ፤
- ኣብ ዘይትደልይሉ እዋን ጾታዊ ርኩብ ከምትገብሪ ይገብረኪ ድዩ ወይ ክትገብርዮም ዘይትደልዩ ወሲባዊ ነገራት ከምትገብሪ ይገብረኪ ድዩ፤
- ኣብ ቅድሚ ካልእ ሰባት የዋርደኪ ወይ የሕፍረኪ ድዩ፤

እንተድኣ እቶም መልስታት ናይ ዝኾነ ካብዞም ሕቶታት እዚአም 'እው' ዝብል ኮይኑ፡ ንሰኺ ግዳይ ዘቤታዊ ጎነጽ ክትኮኑ ትኽእሊ ኢኺ። ንሰኺ ኣይትውቀስን ኢኺ ከምኡ'ውን ባይንኺ ኣይኮንክን። ሓገዝ ይግብኣኪ እዩ ሓገዝ ከኣ ኣሎ።

2. ግዳይ ናይ ዘቤታዊ ጎነጽ ክትኮዎን ትኽእል መንያ፤

ክልቲአም ደቅተባዕትዮን ደቀንስትዮን ግዳይት ናይ ዘቤታዊ ጎነጽ ክኾኑ ይኽእሉ እዮም፡ ዋላ'ኳ እዚ ገበንዚ ኣዘዩ ብዝልዓለ መጠን ንደቀንስትዮ ዝጸሉ እንተኾነ። እቲ 'ግዳይ' ዝብል ቃል ኣብ ሕጊ ብሰፊሒ ብመገዲ እቲ 'ስድራቤታዊ ወይ ዘቤታዊ ኣሃዱ' ዝብል ስያመ እዩ ዝግለጽ ንዝኾነ ኣብዚ ዝሰዕብ ምደባ ዝኣቱ ሰብ ከኣ የጠቓልል፤

- ህሉዎት ወይ ናይ ቅድም መብዓል ቤት፡ ናይ ሲቪላዊ መውስቦ መጻምዲ ወይ ብሓባር-ዝነብሩ፤

- ምስቲ ፈጻሚይ ገበን ኣብ ሓደ ስድራ ዝነበራ ሰባት ወይ ምስቲ ፈጻሚይ ገበን ኣብ ውሽጢ ናይ ሰለስተ ዓመታት ንውሓት ግዜ ቅድሚ እቲ ገበን ምፍጻሙ ብሓደ ዝተቐመጠ ሰባት፤
- መርዕኡን ዝተበተነ ወይ ከም ፍሩስ ዝተኣወጀ ሰባት፤
- ወላዲት ወይ ተወላዲት፤
- ካልእ ኣብ ሓደ ገዛ ዝነበራ ዘለዋ ዓበይቲ ሰባት፤
- ኣብ ዘይወግዓዊ ዝምድና ዘለዋ ሰባት፡ ኣብ ፍቕራዊ ዝምድና ዘለዋ ወይ ዝነበራ፤
- ንምምርጫ ወይ ናብ ሲቪላዊ መውሰድ ንምእታው ኢሉን ብወግዓዊ ወይ ዘይወግዓዊ መንገዲ ተሓጽዮን ዘለዋ ወይ ዝነበራ፤
- ንሓድሕዶም ብደም ወይ ብመውሰድ ዝዛመዱ ሰባት ክሳብ ሳልሳይ ደረጃ ነዚ እም ዘጠቓልል (ንኣብነት ኣቦሓጎ/እኖሓጎ፡ ኣኮታት/ሓወቦታት፡ ኣሞታት/ሓትኖታት፡ ደቀኮ ደቀሞ ወዘተ)፤
- ናይ ሓባር ቆልዓ ክወልዱ ዝጽበዩ ዘለዉ ወይ ዝወለዱ ሰባት፤

3. እንተድኣ ኣነ ግዳይ ናይ ዘቤታዊ ጎጽ ኮይነ እንታይ ስጉምትታት ክወስድ ይኽእል፤

ከም ሓፈሻዊ ሕገ፡ መጀመርታ ብዛዕባ ድሕነትኪ ሕሰቢ።

እቲ ኩነታት ህጹጽ ኣብ ዝኾነሉ ኣጋጣሚ፡ ማለት እቲ ኩነት ኣብ ህይወትክን ንብረትክን ቀጥታዊ ስግኣት ዝፈጥር እንተኾይኑ፤ ናብ ዘይ ስምድዋል ቅጽበታዊ ሓገዝ ንክህቡኺ ነቶም ፖሊስ ርኽብዮም። እዚ ቍጽሪ እዚ ካብ ክልቲኡ ካብ ናይ ገዛ መስመርን ካብ ተንቃሳቕስቲ ተሌፎናትን ኣብ ዝኾነ ቦታ ኣብ ውሽጢ እቲ EU (ሕብረት ኤውሮጳ) ኮይንኪ ምድዋል ይክኣል። ኣብ ርእሰ'ዚ፡ ናብ ዘይ ስምድዋል ንክትክእሊ እታ ተንቃሳቕስት ተሌፎን ሲም ካርድ ክህልዋ ኣድላዩ ኣይኮነን። ሓንሳብ ምስቲ ተሌፎን ዘልዓለኪ ሰብ ምስተራኽብኪ፡ ነቲ ሓገዝ ክትረኽቡኡ ትደልዩ ዘለኺ ኣድራሻ ብኡንብኡ ክትገልጽዮ ኣለኪ፤ ኣድላዩ እንተኾይኑ እቶም ፖሊስ ደጊሞም ንክድዉልልኪ ከኣ ቍጽሪ ተሌፎንኪ ንገሪ፡ ከምኡ'ውን ነቲ ናይ ዘቤታዊ ጎጽ ፍጻመ።

እቲ ኩነት ህጹጽ ኣብ ዘይኮነሉ ኣጋጣሚ፡ ብዙሓት ኣማራጺታት ኣለዉ፤

- a. ተሌፎን ብምድዋል ወይ ናብ ናይ ከባቢኺ መደበር ፖሊስ ብምብጻሕ ነቲ ጉዳይ ንፖሊስ ክትሕብሪ ትኽእሊ። ከምኡውን ብኣኺ ወይ ብሓገዝ ናይ ጠበቓ ዝተጻሕፈ ጽሑፍ ጸብጻብ ውን ክትሰዲ ትኽእሊ። እዚ ንውልቃዊ ዳታኺ/ሓበሬታኺ ከጠቓልል ኣለዎ (ስም፡ ኣድራሻ፡ ከምኡውን ቍጽሪ ካርድ መንነት)።
- b. ናብቲ ናይ 24-ሰዓት ዝኾነ Child and Adult Abuse Support Line (መስመር ተሌፎን ደገፍ ናይ ግፍዒ ቆልዓን ዓብን) 179 ብዘይ ክፍሊት ክትድውሊ ትኽእሊ።
- c. ምኽሪ ናይ ሕጋዊ በዓል ሞያ ወይ ሕጋዊ ደገፍ ዝህባ ትካላት ክትደልዩ ትኽእሊ።
- d. ናብ Agenzija Appogg ብቑጽጽሪ 2295 9000 ብምድዋል ካብ Social Services (ማሕበራዊ ኣገልግሎታት) ምኽሪ ክትደልዩ ትኽእሊ።

እዚ ሊንክ/መላገቢ እዚ ንክሎም እቶም ዘቤታዊ ጎነጽ ንዘሕለፉ ሰባት ዝውሃቡ ኣገልግሎታት ከህበክን እዩ
https://meae.gov.mt/en/ZeroViolence/Documents/ZV_CollectionOfServices.pdf

ንዘቤታዊ ጎነጽ ስዒቡ ናብ ቀረባኺ ዘሎ ሆስፒታል ወይ ማእከል ጥዕና ብምኻድ ንዝበጽሑኺ ማህሰይትታት ምምዘጋብ ንኣኺ ጽቡቕ እዩ። ናይ መጉዳእትታትኪ ስእልታት ውሰዲ ከምኡ ድማ መዝገብ ናይ ካብቲ ኣጥቃዒኺ ዝተቐበልኩዮም ናይ ጽሑፍ መልእኽትታት፡ ኢመይላት ወይ ካልእ ርክባት ሓዚ።

ቅዳሓት ናይ ኣገደስቲ እዮም ኢልኪ ትሓሰብዮም ሰነዳትን ዝኣመሰሉ ሓዚ።

4. ብሰላሕታ ይቕረብ (ይሰላ) ኣለኹ ድዮ፤

ብሰላሕታ ናብ ሰባት ምቕራብ ኣዝዩ ከቢድ ገበን እዩ። ብሰላሕታ ምቕራብ ዘጋጥም

ተተናኻሊኺ፡ ወይ ዝኾነ ሰብ፡ ኮነ ኢሉን ብተደጋጋምን ንድሕነትኪ፡ ንድሕነት ኣባል ስድራቤት ወይ ካልእ ትፈልጥዮ ሰብ ወይ ንንብረትኪ ከምትፈርሒ ዝገብሩኺ ነገራት ክገብር ከሎ እዩ።

አብነታት ናይ ብሰላሕታ ምቕራብ ነዞም ዝሰዕቡ ከጠቓልሉ ይኸእሉ።

- ተተናኻሊኺ ንስጉምትታት እግርኺ ባዕሉ ብኣካል ወይ ከምኡ ዝገብር ሰብ ብምልኣኽ ኣብቶም ተዘውትርዮም ቦታታት ክርከብ ከሎ (ንኣብነት ዝዛ፡ ቤት-ትምህርቲ፡ ስራሕ ወዘተ)
- ተደጋጋሚ ከሽግረኪ ኸሎ፤
- ንተሌፎንኪ ወይ ኢመይላትኪ ክክታተል ኸሎ
- ፍርሒ ከምዝስምዓኪ ክገብረኪ ኸሎ
- ብዝኸነ ኣገባብ ምሳኺ ዝርርብ ንምግባር ክፍትን ከሎ (ንኣብነት ዘይተደልዩ ጸውዒታት ተሌፎን፡ ኢመይላት፡ ናይ ተሌፎን ናይ ጽሑፍ መልእኽቲ፡ ዕንባባታት ወዘተ)
- ብዘይ ፍቓድኪ ብዛዕባኺ ሓበሬታ ክሕትም ከሎ ወይ ኣብ መንጎኹም ንዝተገብረ ዝርርብ ክሕትም ከሎ።

ንኸሎም ናይ ብሰላሕታ ምቕራብ ተግባራት መዝገብ ክትሕዚ ኣለኪ። ብሰላሕታ ምቕራብ ኣዝዩ ሓደገኛ ክኸውን ይኸእል ስለዚ ብዛዕባ ንዝሓረር እስኪ ንምክልኻል ክትወስድዮም ትኸእሊ ስጉምትታት ምስ ሓደ ብዓል ሞያ ክተማኸሪ ኣለኪ።

5. ካብቲ ናይ ሓዳር ዝዛይ እንተውጽዮ ዝኮኑ ዝስእኖም መሰላት ኣለዉ ድዮም፤

አይፋል፡ መሰላትኪ ኣብ ልዕል'ቲ ናይ ሓዳር ዝዛ፡ ናይ ምሕብሓብ መሰልኪ ወይ ዝኸነ ካብ ሓዳርኪ ዝልግል ካልእ መሰል ነቲ ናይ ሓዳር ዝዛ ብሰንኪ ዘቤታዊ ጎነጽ ብምግዳፍኪ ኣብ ሓደጋ አይኣትዉን እዮም። ይኹን እምበር፡ ትነብርሉ ካልእ ቦታ ምስረኹብኪ ስለምንታይ ነቲ ናይ ሓዳር ዝዛኺ ገዲፍኪ ከምዝወጻኪ ንፖሊስ ክትሕብሪ ይምከር።

6. ነቲ ተተናኻልዮይ ንፖሊስ ክነግረሉ ኣለኒ ድዮ፤

ካብ ምትንኻልን ጎነጽን ናጻ ዝኸነ ህይወት ይግብኣኪ እዮ። እቲ ናይ ምሕባር ውሳኔ ውልቃዊ ጉዳይ እዮ፡ ይኹን እምበር እንተድኣ እቶም ፖሊስ ዘቤታዊ ጎነጽ ምክያዱ ፈሊጦም፡ ንሳቶም ክምርምሩን ስጉምቲ

ከወሰዱን ብሕጊ ይቆዩዱ እየም ምኽንያቱ እቲ ገበን ናይ ዘቤታዊ ጎነጽ 'ex officio (ባዕሉ ሰልጣን ዘውህብ) ሰለዝኾነ።

ንተተናኻሊኹ ሰለዝተበርከሉ ጣዕና/ሰምዒት ገበን ከሰምዓኪ የብሉን። ንሱ እዩ ሕማቕ ዝገብር ዘሎ ንሱኹ ኣይኮንክን።

7. ናብ ፖሊስ ድሕሪ ምሕባሪይ እንታይ ክጽበ ይኽእል፤

ሓንሳብ ናብቲ መደበር ፖሊስ ምስመጻኹ፡ ፖሊስ ንሱኹ ብተዘንትውዮ መሰረት ሓደ ጸብጻብ ክጽሕፉ እዮም። ኣገደስቲ ዝርዝራት ከምዘይተረሰቡ ንምርግጋጽ፡ እቲ ጸብጻብ ድሕሪ ተጠርኒፉ ምውድኡ ነቲ መኮንን ፖሊስ ከንብበልኪ ክትሓትዮ ይምከር። ኣብ ርእስ'ዚ፡ ሓደ ቅዳሕ ናይዚ ጸብጻብ'ዚ ንኸትቅበሊ መሰል ኣለኪ። ከምዚ ዝኣመሰለ ቅዳሕ ክትሓትን ንጠበቓኹ ክተርእይዮን ንረብሓኹ እዩ፡ እንተድኣ ጠበቓ ምግባር መሪጽኪ ኣለኹ ኮይንኪ።

እቲ ጸብጻብ ሓንሳብ ኣብ ፋይል ምስኣተወ እቶም ፖሊስ ምስቲ ፈጻማይ ገበን ንምዝርራብ ክፍትኑ እዮም።

ኣብ ውሱናት ኣጋጣሚታት፡ እቶም ፖሊስ ነቲ ፈጻማይ ገበን ኣባኹ ወይ ዝኾነ ካልእ ሰብ ኣካላዊ ጉድኣት ካብ ምውራድ ንምግትኡ፡ ንእኡ/ንኣኣ ምእሳር ክመርጹ ይኽእሉ። ኣብ ከምዚ ንዝኣመሰሉ ጉዳያት እቲ ክሱስ ኣብ ውሽጢ 48 ሰዓታት ናብ ቤት-ፍርዲ ክቐርብ ኣለዎ።

ብዛዕባቲ መድረኽ ናይ መርመራ ወይ እቲ መድረኽ ናይ ገበናዊ ሕጋዊ መሰርሕ፡ ንሱኹ ብትርጉም ቋንቋ፡ ሓበሬታ ናይ ምርካብ መሰል ኣለኪ።

ብዛዕባ ፖሊስ ንተተናኻልኪ ኣሲሮሞ ድዮም ፈቲሖም ከምኡ ክኸውን ሰለዝኾኻል፡ እቶም ዝኸሰሰሎም ዘሎ በደላት ከምኡውን እቲ ናይ ቤት-ፍርዲ ውሳኔ ሓበሬታ ናይ ምርካብ መሰል'ውን ኣለኪ።

እቶም ፖሊስ እብተድኣ እቲ ተተናኻላይ ካብ ቀይዲ ፖሊስ ሃዲሞ ኣሎ ኹይኑ ወይ ተፈቲሑ እንተኾይኑ ሓለዎኹ ንምርግጋጽ ብዛዕባ ዝውሱዱ ስጉምታት ክሕብሩኹ'ውን ብሕጊ ቅዩዳት እዮም።

8. ነቲ ናብ ፖሊስ ዘቕረብኩዎ ምሕባር ከስሕቦ ይኸእል ድዮ፤

ኣይፋል፡ እቶም ፖሊስ ሓንሳብ ናይ ዘቤታዊ ጎነጽ በደል ምፍጻሙ እንተፈሊጦም፡ ንሳቶም ንምቕጻል ግዴታ ኣለዎም *ex officio* (በዕሉ ሰልጣን ዘውህብ)። እዚ ማለት እቲ ፈጻሚ ፖሊስ ካብታ ግዳይ ፍቓድ ወይ ስልጣን ከይደለየ ነቲ ፍጻመ ናይ ምምርማር ስልጣን ኣለዎ። ካብዚ ዝተላዕለ፡ ንኸምዚ ዝኣመሰለ ሓንሳብ ብፈጻሚ ፖሊስ ከምዝፍለጥ ምስገባርኩዮ፡ ነዚ ከምዚ ዝበለ ምሕባር ንምስሓቡ ጸቕጢ ክግበረልኪ ኣይክእልንዮ ወይ ንጥርግንኪ ብዝተፈረመ ግድፈት ኮነ ወት ናይ ኣፍ ግድፈት ብምቕራብ ክትገድፍዮ ጸቕጢ ክግበረልኪ ኣይክእልን።

9. ንምሕባሪይ ሰዒቡ፡ እቶም ፖሊስ ናይ ሓለዎ ስጉምታትት ከቕርቡላይ ይኸእሉ ድዮም፤

ሓንሳብ እቲ ምሕባርኪ ኣብ ፋይል ምስኣተወ፡ እቶም ፖሊስ ምስ ሓደ ብዓል ሞያ ብሓባር ብምጃን፡ ብቕጽበት ነቲ ዘለኹዮ ስግኣተ-ሓደጋ ዝኸውን ግምገማ ከካይዱ ይግደዱ እዮም።

እንተድኣ እቲ ግምገማ ንሰኺ ኣብ ከቢድ ስግኣተ-ሓደጋ ኣለዎ ዝብል ውጽኢት ኣምጺኡ፡ እቶም ፖሊስ ነቲ ኣብ ስራሕ ዘሎ ዳኛ ግዝያዊ ናይ ሓለዎ ትእዛዝ ንኸውጽእ ብቕጽበት ክሓትዎ ኣለዎም። እቲ ዳኛ እኹል ምኽንያታት ኣሎ ኢሉ ኣብ ዝግገበሉ እዋን እዚ ግዝያዊ ሓለዎዚ ክወጽእ እዩ።

ሓደ ግዝያዊ ናይ ሓለዎ ትእዛዝ ክሳብ ተተናኺላይኪ ናብ ቤት-ፍርዲ ዝውሰድ ግብራዊ እዩ ከምኡ ድማ እቲ ጉዳይ ከምኡ ዝጠልብ እንተኾይኑ ክናዋሕ ይኸእል። እዚ ጠለብዚ ቦቶም ፖሊስ ወይ ብኣኺ ክግበር ይኸእል።

ገበናዊ ቤት-ፍርዲ ከምኡ ድማ ሲቪላዊ ቤት-ፍርዲ

ሓለዎ ንምቕራብ ዝኾኑ ክልተ ዓይነታት ኣብያተ-ፍርዲ ኣለዉ - ገበናዊ ከምኡ ድማ ሲቪላዊ እቲ ስድራቤታዊ ቤት-ፍርዲ ንኣኸን ንስድራቤትክን ንምሕላው ዝኸውን ሓደ ሲቪላዊ ቤት-ፍርዲ እዩ።

1. ናይ ሓለዎ ትእዛዝ ከወጸለይ ይኸእል ድዩ፤

እንተድኣ ምርዕውቲ፡ ኣብ ሲቪላዊ መውሰቦ ዘላ፡ ብሓባር ምስ ኣፍቃሪኣ ትነብር ወይ ምስ ተተናጅላይኪ ናይ ሓባር ቆልዓ ዘለዎ ኮይንኪ ናይ ሓለዎ ትእዛዝ ንምርካብ ናብቲ ስድራቤታዊ ቤት-ፍርዲ ክተመልከቲ ትኸእሊ። እዚ ብመገዲ ጠበቓኺ ናብቲ ቤት-ፍርዲ ናይ ቤት-ፍርዲ መመልከቲ ብምእታው ይግበር። እዚ ጉዳይ'ዚ ኣብ ውሽጢ 4 ናይ ስራሕ መዓልታት ንምስማዕ ጉዳይ ቆጶራ ክተሓዘሉ እዩ።

ከምኡ'ውን ብመገዲ ናይ ቤት-ፍርዲ መመልከቲ ነቲ ገበናዊ ቤት-ፍርዲ ናይ ሓለዎ ትእዛዝ ከውጽኣልኪ ክትሓትዮ ትኸእሊ፡ እቲ ተተናጅላይኪ ሓንሳብ ምስተሸሰሰ (ማለት ተኣሲሩ ኣብ ውሽጢ 48 ሰዓታት ናብቲ ቤት-ፍርዲ እንተቐሪቡ ወይ ክስታት ወጺኦም ግን እንተዘይተኣሲሩ)።

መመልከቲ ኣብ ዝቐረበሉ እዋን፡ እቲ ቤት-ፍርዲ ንእኡ ኣብ ውሽጢ 7 መዓልታት ምስማዕ ጉዳይ ንክካየደሉ ቆጶራ ክሕዘሉ እዩ።

ኣብ ክልቲኡ ኣብቲ ስድራቤታዊ ቤት-ፍርዲ ወይ ኣብቲ ገበናዊ ቤት-ፍርዲ፡ እቲ ዳና ወይ ፈራዳይ ከም ኩነታት እቲ ጉዳይ ነዘም ዝስዕቡ ኣብ ግምት ክእቱ እዩ።

- ናትኪ ሓለዎ ካብ ጉድኣት ወይ ምሽጋር/ምጥቃዕ
- ድሕነት ናይ ደቅኸን ናይ ዝኾኑ ክትንከፉ ዝኸእሉ ጽግዕተኛታትን፤
- ናትኪ ከምኡ'ውን ናይ ደቅኸን ካልእ ጽግዕተኛታትን መዕረፊ ገዛ፤
- ነቲ ክሱስ ዝስዕቦ ሽግር
- ናይቲ ክሱስ ፍቓደኛነት ንምቕባል እቲ ቤት-ፍርዲ ግቡእ እዩ ኢሉ ዝሓሰበ ፍውሳ።

እቲ ቤት-ፍርዲ ኩሉግዜ ናይ ሓለዎ ትእዛዝ ከውጽእ እዩ እንተድኣ ንስኸን ናትኪ ጽግዕተኛታትን፡ እቲ ጉዳይ ከምዝኸኖ፡ ኣብ ከቢድ ሰግኣተ-ሓደጋ ኣለኹም ኮይንኩም።

2. እቲ ናይ ሓለዎ ትእዛዝ እንታይ ዝሓዘ እዩ ከምኡ ድማ ንኸንደይ ንውሓት ግዜ እዩ ግብራዊ ዝኸውን፤

ናይ ሓለዎ ትእዛዝ ንተተናኻላይኪ ናባኺ ካብ ምቕራብ ወይ ምሳኺ ካብ ምዝርራብ፡ ንምንቕስቓሳትኪ ካብ ምስዓብ፡ ናብ ዝኸኪ ካብ ምምጻእ፡ ናብ ስራሕኪ ካብ ምምጻእ፡ ናብ ቤት-ትምህርትኺ ወይ ናብ ካልእ ንስኺ ተዘውትርዮም ቦታታት ካብ ምምጻእ ክድርቶ ወይ ክእግዶ ይኸእልዎላውን ተተናኻላይኪ ናብቶም ኣባይቲ እቲኦም ናይ ምምጻእ መሰል ኣለኒ ዝብል እንተኾነ።

እቲ ቤት-ፍርዲ እቲ ናይ ሓለዎ ትእዛዝ ክሳብ 5 ዓመታት ግብራዊ ኮይኑ ክቕጽል ክእዝዝ ይኸእል። ይኹን እምበር እዚ ንውሓት ግዜ እዚ እቲ ጉዳይ ከምኡ ዝጠልብ እንተኾይኑ ክናዋሕ ይኸእል። እንተድኣ ዝበጽሓኪ ምሽጋር/መጥቃዕቲ ይቕጽል ኣሎ ኾይኑ ንናትኪ ሰራሕተኛ ጉዳይ፡ ሕጋዊ ወኪል ከምኡ ድማ/ወይ ንሓደ ከምዚኦም ዝኣመሰሉ ኣገልግሎታት ዘቕርብ ውድብ ክተማኸሪ ትምከሪ።

3. እንተድኣ ተተናኻልየይ ነቲ ናይ ሓለዎ ትእዛዝ ጥሒሶም እንታይ የጋጥም፤

ሓደ ናይ ሓለዎ ትእዛዝ ኣብ ዝወጸሉ እዋን፡ እዚ ነቲ ኮምሽነር ፖሊስ ክሕበሮ እዩ። እቲ ኮምሽነር ብድሕሪኡ ነቶም በቲ ቤት-ፍርዲ ዝተሰገደዱ ኣብቲ ናይ ሓለዎ ትእዛዝ ዘለዉ ጠለባት ንኸከታተል ብሕጊ ቅዩድ እዩ።

ይኹን እምበር ነቲ ናይ ሓለዎ ትእዛዝ ኣብ ኩሉ እዋን ምሳኺ ክትሕዝዮ ገና ትምከሪ፡ ምእንቲ ተተናኻላይኪ ብዝኾነ መንገዲ ምሳኺ ክዘራረብ ኢሉ ክይፍትን።

ናይ ሓለዎ ትእዛዝ ኣብ ዝጠሓሰሉ እዋን እንታይ ስገባባት ክውሰዱ ምዃኖም ሕጊ ኣይዛረብን እዩ፡ ይኹን እምበር እቶም ፖሊስ ድሕነትኪ ንምርግጋጽ ክሎም ስጉምታታት ንምውሳድ ብሕጊ ዝቐየዱ እዮም።

ናብቲ ገበናዊ ቤት-ፍርዲ ምኽድ

ኣብ ትሕቲ ገበናዊ ሕገ፡ ተተናኝላይኪ በቲ ገበናዊ ቤት-ፍርዲ ክቐጻዕ ይኸእል ብምኽንያት ንኣኺ ምዚድኡ፡ ምፍርርሑ፡ ምሽጋሩ/ምጥቅዑ ንኣኺ ወይ ንካልእ ኣብ ዙርያኺ ዘለዉ ሰባት ወይ ንንብረትኪ ንምዚዳእ ብምፍርርሑ፡ ብወሲባዊ መጥቃዕቱ ከምኡ'ውን ካልእ ነቲ ጉዳይ ዝምልከቱ በደላቱ። እቲ ቤት-ፍርዲ ንሱ ኣብ ቤት-ማእሰርቲ ንኸኣቱ፡ ብገንዘብ ክቐጻዕ ወይ ክልቲኡ ክእዝዝ ይኸእል። ብጀካ ምውጻእ ናይ ሓለዋ ትእዛዝ፡ እቲ ቤት-ፍርዲ ናይ ፍወሳ ትእዛዝ'ውን ከውጽእ ይኸእል፡ እንተድኣ እዚ ንናይ ገዛእ ርእሰኺ ድሕነትን ንምውጋድ ተደጋጋሚ ጎጽን ጠቓሚ ክኸውን እዩ ኢሉ ሓሲቡ።

ከም ነቲ ጥርዓን ተቐርቢ ዘለኺ ሰብ መጠን፡ ናትኪ ቀንዲ ተራ ኣብ ገበናዊ ጉዳያት ንምምስካር ናብቲ ቤት-ፍርዲ ምምጻእን ነቲ ቤት-ፍርዲ እቲ ገፋዒ ከመይ ገይሩ ከምዝጎድኣኪ ምንጋርን እዩ። ሰራሕኪ ብዛዕባ'ቲ ዘጋጠመ ነገር እቲ ሓቂ ምንጋር እዩ።

ናብቲ ቤት-ፍርዲ ኣብቲ ዝተመደበ ናይ ቆጶራ ግዜ ምምጻእ ኣገዳሲ እዩ፡ ምኽንያቱ ከምኡ ኣንተዘይገይርኪ እቲ ጉዳይ ብሰንኪ ጉድለት መርትዖ ክሰረዝ እዩ። እንተድኣ ናብ ቤት-ፍርዲ ብርቶኣዊ ምኽንያት ክትሳተፊ ዘይትኸእሊ ኾይንኪ፡ ንሕጋዊ ወኪልኪ ወይ ነቲ ቤት-ፍርዲ ብቐጥታ ምሕባር ጽቡቕዮ።

ንኸሎም ናይቲ ብተተናኝሊኺ ዝበጽሃኪ መጥቃዕቲ ብወይ ጉድኣት መርትዖ ብምሃብ፡ ስእልታት ናይቶም መዚዳእትታት ብምቕራብ፡ ሕክምናዊ ምስክር ወረቓቕቲ ብምቕራብ ከምኡ ድማ ካልእ ምስቲ ጉዳይ ዝኸዱ መሰኻኸር ብምምጻእ ሓደ ሓያል ጉዳይ ኣብ ምምስራት ክትሕግዚ ትኸእሊ።

እቲ ናይ ቤት-ፍርዲ ሕጋዊ መስርሕ ነዊሕ ክኸውን ይኸእል፡ ስለዚ ንልዕሊ ሓደ ግዜ ናብ ቤት-ፍርዲ ክትመጹ ወይ ከም ኩነታት ናይቲ ጉዳይ ንገለ እዋን ክትጽቡዩ ከምትኸእሊ ትጽቢት ግበሪ፡ ይኹን እምበር ሕገ ዳግም ግዳይ ካብ ምዃን ይከላኸለልኪ እዩ።

1. ኣብ እዋን ናይ ቤት-ፍርዲ ሕጋዊ መስርሕ ዘለዉኒ መሰላት እንታይ እዮም፤

ዘቤታዊ ጎነጽ ኣብዚ እዋንዚ ብናይ *ex officio* (ባዕሉ ስልጣን ዘውህብ) ኣገባብ ዘኸሰስ ገበን እዩ ስለዚ ከኣ፡ ጥርግን ናይታ ዝተጎድኣት ወገን ዝጽበ ኣይኮነን። ውላኳ ንስኺ ወገን ናይቲ ሕጋዊ መስርሕ እንተዘይኮንኪ፡ ሕጊ ውሱናት መሰላት ከም *parte civile* (*ከሳሲት*) ይህበኪ እዩ።

- እቲ መሰል ምርካብ ሕጋዊ ሓገዝ። እንተድኣ ምናልባት ንስኺ ትሕቲ ዕድመ ኮይንኪ፡ ናይ ቆልዓ ጠበቓ ናይ ምርካብ መሰል ኣለኪ።

- ንኸሕግዘኪ፡ መርትዖ ንኸዳሉን ከምርምርን ወይ ኣብ ክንዳኺ ብምዃን ንመሰካኽር ብመስቀላዊ ሕጊ ከዋጥር ጠበቓ ወይ ሕጋዊ ወኪል ናይ ምምዛዝ መሰል

- ንስኺ ክትርድእዮ ብትኽእሊ ቀሊል ቋንቋ ሓበሬታ ናይ ምቕባል መሰል።

- ብዛዕባ መሰላትኪ ንኸመይ ገይርኪ ደገፍ ከምትረኽቢ፡ እቶም ጥርግናት ናይ ምቕራብ ኣገባባት ከምኡ ድማ ከመይ ገይርኪ ሓለዋ ከምትረኽቢ ዘተቓልሉ ሓበሬታ ናይ ምቕባል መሰል።

- እቲ ኣብቲ ሕጋዊ መስርሕ ናይ ምህላው መሰል።

- ተተናኺልይኪ ብዋሕስ ክወጽእ እንተኾይኑን ዝግብኣ እንተኾይኑን ኣብ ቤት-ፍርዲ ናይ ምክርኻር መሰል።

- ትጠልብዮ ደገፍ ናይ ምርካብ መሰል፡ ንስነ-ኣእምሮኣዊ ደገፍ ዘጠቓለለ።

- ኣስተርጓሚ ናይ ምህላው መሰል ከምኡ ድማ እንተድኣ ነቲ ገበናዊ ሕጋዊ መስርሕ ዝካየደሉ ዘሎ ቋንቋ ዘይትርድእዮ ኾይንኪ ናይቲ ሓበሬታ ትርጉማት ናይ ምቕባል መሰል።

ዋላኳ ካብ ሓደ ናይ Court of Magistrates (ቤት-ፍርዲ ደያኑ) ፍርዲ ይግባይ ናይ ምባል መሰል ዘይብልኪ እንተኾንኪ፡ ንስኺ ከም ዝተጎድኣት

ወገን መጠን፡ እቲ መዝገብ ናይቲ ሕጋዊ መስርሕ መቲ ቅዳሕ ናይቲ ፍርዲ ብሓባር ናብቲ AG ክሰጋገር ክትጠልብን ንእኡ ናይ ይግባይ ፋይል ክእትወልኪ ክትሓትዮን መሰል ኣለኪ

- ናይ ይግባይ ፋይል ምስኣተወ፡ ብዛዕባ እቲ ዕለት ናይ ፈለግ ምስማዕ ጉዳይ ንክትሕበሪ መሰል ኣለኪ ወይ ናብቲ ሕጋዊ መስርሕ ንክትኣትዩ። ኣብዚ መድረኽ'ዚ፡ ንክትግዘኪ፡ ምሕጽንታታት ክቐርብን ንመሰካኽር ብመስቀላዊ ሕጊ ከዋጥርን ጠበቓ ክትምዘዘሉዎን ትክእሊ። ነቲ ቤት-ፍርዲ ብዛዕባ'ቲ ኣብ ልዕሊ እቲ ክሱስ ክሓልፍ ዘለዎ ግቡእ ብይን ምሕጽንታታት ንምቕራብ ክፍቅደልኪ ክትሓትዮውን ትክእሊ።

- እንተድኣ ጉዳይኪ ኣብ ቅድምቲ ገበናዊ ቤት-ፍርዲ ክስማዕ ኮይኑ፡ ብዛዕባ'ቲ ኣብ ልዕሊ እቲ ክሱስ ክሓልፍ ዘለዎ ግቡእ ብይን ምሕጽንታታት ንምቕራብ መሰል ኣለኪ።

2. ንጉዳዩ ኣብ ቤት-ፍርዲ ንምእማን/ምርግጋጽ እንታይ ክገብር ይክእል፤

ነቲ ኣረጊት 'ንሱ ኢሉ፡ ንሳ ኢላ' ዝብል ተርእዮ ንምውጋድ፡ ዝኾነ መረጋገጺ ናይ ዘቤታዊ ጎንጽ ምርካብን ምዕቃብን ኣገዳሲ እዩ። እዞም ዝስዕቡ ንጉዳይኩ ኣብ ቤት-ፍርዲ ንምርግጋጽ ዝሕግዙ ዝተፈላለዩ ዓይነታት መርትዖ ዮም፤

- ዘፈራርሑ ናይ ጽሑፍ መልእኽትታት፤
- ዘፈራርሑ ወይ ዘሸግሩ ናይ ፈይስቡክ ልጠፋታት ወይ መልእኽታት፤
- ዝኾኑ ካብቲ ገፋዒ ዝኾኑ ጽሑፋትን መልእኽትታትን፤
- ዘፈራርሑ ወይ ዘሸግሩ ናይ ተሌፎን ቅዳሓት ካብቲ ጋፋዒ፤
- ስእልታት ናይ ቍስልታት ወይ ዕንወት ንብረት፤
- ነቲ ፍጻመ ስዒብም ዝወጹ ሕክምናዊ መስክር ወረቓቕቲ፤
- እቲ ግፍዒ ዘይኣካላዊ ኣብ ዝኾነሉ ኣጋጥሚ ስነ-ኣእምሮኣዊ ወይ ናይ ሕክምና ኣእምሮ ጸብጻባት፤
- ጸብጻባት ፖሊስ፤ ከምኡ'ውን

□ ናይ ምስክር መግለጺ እንተድኣ ዘቤታዊ ጎጽ ይፍጸመሉ ኣብ ዝነበረ እዋን ምስክር ነይሩ ኹይኑ።

3. አነ አንጻሩ ከምስክር ኣለኒ ድዩ፤

ምስክርነትኪ ብሓፈሻ ኣብ ጉዳያት ዘቤታዊ ጎጽ ወሳኒ እዩ፡ ምኽንያቱ ከም ንቡር እንታይ ከምዘጋጠመ ትፈልጢ ንስኺ ጥራይ ኢኺ።

እንተድኣ ከትምስክሪ ተጻዊዕኪ፡ ብመገዲ ናይ ቪድዮ ርክብ ንክትምስክሪ ከትሓቲ ትኸእሊ ኢኺ (እዚ ማለት ምስቲ ተተናጅላይኪ ኣብ ሓደ ክፍሊ ከይሃለኺ ምምስካኣ ማለት-ዩ)፡ ይኹን እምበር እዚ ውሳኔዚ ኣብ ኢድ እቲ ቤት-ፍርዲ እዩ። ብተወሳኺ እቲ ምስማዕ ጉዳይ ኣብ ዕጹው ማዕጾ ክካየድን ሕትመት/ምውጻእ ናይ ኣስማት ንኸየፍቅድን ነቲ ቤት-ፍርዲ ከትሓትዮ ትኸእሊ።

4. ደቀይ ከምስክሩ ኣለዎም ድዩ፤

እቶም ቆልዑ ንኸምስክሩ ዝሕተትሎም ኩነታት ክህልዉ ይኸእሉ እዮም፡ ንኣብነት እንተድኣ ንሳቶም ኣብ እዋንቲ ም መጥቃዕቲ ብኣካል ነይሮም ወይ ንሳቶም ባዕሎም ቀጥታዊ ግዳያት እንተኸይኖም።

ይኹን እምበር፡ ብመሰረት ሕገ፡ ድሌታት ናይ ቆልዑ መሰኻክር ኣብ ግምት ክኣትዉ ኣለዎም ከምኡ ድማ እቲ ቤት-ፍርዲ ናቶም ዝበለጹ ረብሓታት ይሕለዉ ምህላዎም ከረጋግጽ እዩ።

እንተድኣ እቲ ቆልዓ፡ ዋላ'ውን ንሱ/ንሳ እኹል ሰብ ይኹን፡ ከምስክር ዘይደሊ እንተኸይኑ፡ ንሳቶም ከምኡ ንምግባር ክግደዱ ኣይክእሉን እዮም ምኽንያቱ እቲ ሕገ ኣንጻር እቲ ዘመዶም ዝኾነ ተተናጅላይ ንኸይምስክሩ ኣማራጺ ዝህቦም ስለዝኾነ።

ናብቲ ስድራቤታዊ ቤት-ፍርዲ ምኻድ

እንተድኣ ምርዕውቲ፡ ኣብ ሲቪላዊ መውሰቦ ዘላ፡ ብሓባር ምስ ኣፍቃሪኣ ትነብር ወይ ምስ ተተናኻላይኪ ናይ ሓባር ቆልዓ ዘለዎ ኮይንኪ ነቲ ምስ ተተናኻላይኪ ዘሎ ዝምድና ብሕጋዊ መንገዲ ከምዘብቅዕ ንምግባር ኣብቲ ስድራቤታዊ ቤት-ፍርዲ ሕጋዊ ስጉምቲ ንምውሳድ ክትመርጹ ትኽእሊ ከምኡ ድማ/ወይ ነቶም ምስ ተተናኻላይኪ ናይ ክልቴኹም ዝኾኑ ቆልዓ/ቆልዑ ዝምልከቱ ጉዳያት ንምቅጽጻር።

1. እንተድኣ ኣነ ዘቤታዊ ጎነጽ ዘሕለፍኩ ኹይነ ብመገዲ ናይ ሽምግልና ሕጋዊ መስርሕ ክሃልፍ ኣለኒ ድዮ፤

ዝኾነ ኣብቲ ስድራቤታዊ ቤት-ፍርዲ ክሲ ክጅምር ዝደሊ ወገን ናይ ሽምግልና ፋይል ከእቱ ኣለዎ። ናይ ሽምግልና ሕጋዊ መስርሕ ኣዝዩ ዘፍርሕ ክመስል ይኽእል ዋላውን ንስኺ ትሕገዝ ዘለኽን ሕጋዊ ወኪል ዘለኽን እንተኾንኪ። ይኹን እምበር፡ እዚውን ንኸትሓልፍዮ ትመርጹ ኣማራጺ ክኸውን ይኽእል።

እንተድኣ እቲ ሽምጋሊ/መንጎኛ ዘቤታዊ ጎነጽ ከምዘሎ ፈሊጡ ወይ ጠርጢሩ፡ ንሳቶም ብቐጽበት ነቲ ቤት-ፍርዲ ክሕብርዎ ብሕጊ ይቐየዱ እዮም። ከምኡውን ንስኺ ባዕልኺ ንናይ ሽምግልና ሕጋዊ መስርህ ኣብ ተመልክትሉ እዋን መርትዖ ክተቐርቢ ትኽእሊ። እቲ ዳኛ ብድሕሪኡ ናይ ሽምግልና ሕጋዊ መስርሕ ክዕጾ ክእዝዝን ናብ ናይ ምጉት ጉዳይ ቤት-ፍርዲ ክትቐጽሊ ፍቓድ ክህብን ይኽእል።

2. ነቲ ቤት-ፍርዲ ንተተናኻላይይ ካብቲ ብሓባር ንነብረሉ ዝሃ ንኸወጽእ ክእዝዝ ክሃቶ ይኽእል'ዶ፤

እወ። እዚ ኣብ ዝኾነ መድረኽ ናይቲ ሕጋዊ መስርሕ ክሕተት ይኽእል። እቲ ቤት-ፍርዲ ነቲ ዝቐረበሉ ጉዳይ ክግምግም እዩ፡ መርትዖ ድሕሪ ምርካቡ ክሓ ንተተናኻላይኪ ካብቲ ዝሃ ንኸወጽእ ክእዝዝ ይኽእል ዋላውን እቲ ዝሃ ናቱ እንተኾነ።

3. እቲ ቤት-ፍርዲ ናይ ደቀይ ናይ ምሉእ ከንከንን ሕድርን መሰል ከህበኒ ይኸእል ድዩ፤

እቲ ቤት-ፍርዲ ኩሉግዜ ነቲ ዝበለጸ ረብሓ ናይ ደቅኪ እዩ ኣብ ግምት ዘእቱ፡ ዝያዳ ከኣ፡ መርትዖ ናይ ዘቤታዊ ጎንጽ ኣብ ዝህልወሉ እዩን።

እቲ ቤት-ፍርዲ ንናይ ንኣሻቻሊ ምኽንያታት፡ ነቲ ገፋኣኢ ወላዲ ሕድሪ ክኸልከሎ ይኸእል። እቲ ሕጊ ኩሉግዜ ንዘቤታዊ ጎንጽ ከም ኣሻቻሊ ምኽንያት እዩ ዝቐጽር።

4. ንኸልቴና ንኣይን ንደቀይን ምሕብሓብ ክግበረልና ክሓትት ይኸእል'ዶ፤

እወ። ኣብ ዝኾነ መድረኽን ናይቲ ሕጋዊ መስርሕ ሕቶ ክተእትዊ ትኸእሊ፡ ዋላውን ገና ኣብቲ ናይ ሸምግልና መስርሕ ዘለኺ እንተኾንኪ።

5. እቲ ገፋዲ ወላዲ ናይ ደቀይ ንእኦም ክረኽቦም ይኸእል ድዩ፤

መርትዖ ናይ ዘቤታዊ ጎንጽ ኣብ ዝህልወሉ ኣጋጣሚ፡ እቲ ቤት-ፍርዲ ምስቶም ቆልዑ ዘሎ ርክብ ክድርት ወይ ክኸልከል ይኸእል። እንተድኣ ምርኻብ ንኣኽን ደቅኽን ኣብ ሰግኣተ-ሓዲጋ የውድቐኩም ኣሎ ኹይኑ፡ እዚ ዝያዳ ክትኮረሉ እዩ።

እንተድኣ ምርኻብ ንኣኽን ንደቅኽን ዝያዳ ንምቀላጽጻር ኣብ ጥቕሚ ይውዕል ኣሎ ኹይኑ፡ ንኣብነት ርክብ ብምኸልካል፡ እቲ ቤት-ፍርዲ ነቲ ናይ ምርኻብ መሰል ክስሕቦ ይኸእል።

እቲ ቤት-ፍርዲ ምስቶም ቆልዑ ምርኻብ ኣብ ትሕቲ ቀላጽጻር ናይ ብቐዕ ቦዓል መዚ ከም ብዓል Agenzija Appogg ወይ ብቤት-ፍርዲ ዝተመዘዘ ተቐጻጻሪ ንኸካየድ ክእዝዝ ይኸእል።

ካሕሳ ንግዳይ ዘቤታዊ ጎነጽ ኮይነን ዝጸንጡ ሰባት

ካሕሳ ቦቲ ገበናዊ ቤት-ፍርዲ ወይ ሲቪላዊ ቤት-ፍርዲ ክውሃብ ይኸእል። ፍርዲ ኣብ ዘመሓላልፈሉ እዋን፡ እቲ ገበናዊ ቤት-ፍርዲ ንተተናኻላይኪ ንዘሰዓቦ ዝኾነ ኣካላዊ፡ ሞራላዊ ዕንወት ከምኡ ድማ/ወይ ስነ-ኣእምሮአዊ ማህሰይቲ ካሕሳ ክኸፍል ክእዝዞ ይኸእል።

ከምኡ'ውን ንተተናኻላይኪ ኣብ ውሽጢ እቲ ሲቪላዊ ቤት-ፍርዲ ንሞራላዊ ዕንወታት ከምኡ ድማ/ወይ ስነ-ኣእምሮአዊ ማህሰይቲ ክትከስዮ ክትመርጹ ትኸእሉ። እዚ ናብቲ ሲቪላዊ ቤት-ፍርዲ (ሰድራቤታዊ ቤት-ፍርዲ ዘይኮነ) ሓደ መመልከቲ ብምእታው ይግበር።

ኣብ ዘቤታዊ ጎነጽ ጉዳያት ጾታዊ ዓመጽ፡ ከቢድ ኣካላዊ ጉድኣት፡ ዘይሕጋዊ ምስግጋር ሰባት ወይ ብሰላሕታ ምቕራብ ዘጠቓልለኦም እዋን፡ እታ ሰብ ኣብ ውሽጢ ሓደ ዓመት ካብ እቲ ገበን ዝተፈጸመሉ ግዜ ነቲ ውጥን ገበናዊ ካሕሳ ክተመልክት ትኸእል። እዚ ንዜጋታት ማልታን ሕብረት ኤውሮጳን ከምኡ'ውን ቀዋሚ ነበርቲ ማልታ ተግባራዊ እዩ። እንተድኣ እዚ መመልከቲ እዚ ቅቡል ኮይኑ፡ እቲ መንግስቲ ክሳብ €23,300 ዝበጽሕ ካሕሳ ክኸፍል ይኸእል። ንእኡ እቲ መንግስቲ ካብ ዝኾነ ካብቲ ፈጻሚ ገበን ትቕበልዮ ካሕሳ ደጊሙ ኸደልዮ እዩ።

Small Initiatives
Support Scheme

This project has been funded by the Small Initiatives Support Scheme (SIS), managed by the Malta Council for the Voluntary Sector (MCVS). This project reflects the views only of the author, and the MCVS cannot be held responsible for the content or any use which may be made of the information contained therein."

Malta Council for the
VOLUNTARY SECTOR

